

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum, zaterdag 29 april 2017

Jesaja 41, 8-10.13-14
Matteüs 10, 26-33

Broeders en zusters in Christus, “God heeft Hem hoog verheven” (cf Fil. 2, 9) zijn de woorden die we zongen na het beluisteren van het evangelie. God heeft Hem hoog verheven. Heel bijzonder na Pasen vieren we dat Jezus verrezen is, dat Hij is opgestaan en leeft en tegen zijn vrienden heeft gezegd: Vrede zij u (Lc. 24, 36; Joh. 20, 20.21.26). Als we Pasen vieren en we zijn opstanding beklemtonen, moeten we niet vergeten dat Hij eerst door een diep dal is gegaan. We vieren Pasen, maar dat wordt voorafgegaan door Goede Vrijdag. De Heer die door zijn menswording ons leven wilde delen (cf Joh. 3, 16-17), heeft ook een periode van lijden en vernedering gekend. Eigenlijk volstrekt ten onrechte, want Hij was de liefde van God, Gods Zoon die het gezicht is van de barmhartigheid van de Vader. Hij heeft mensen alleen het goede geschonken in Naam van zijn Vader, die Hem gezonden heeft. Die liefde en mildheid van de Heer zijn niet beantwoord door mensen. Mensen leken een hart van steen te hebben, of zelfs dat niet, want een hart van steen kan niet haten. Terwijl haat en bespotting de boventoon voerden.

De Heer is door het diepe dal gegaan van de kruisdood en het graf. Voor veel mensen leek het toen voorbij te zijn bij de aanblik van Jezus die lijdend en bloedend aan het kruis hing. Aan de andere kant zou je ook kunnen denken dat het voorbij is als je je realiseert wat mensen hebben gedaan. Ze hebben Hem dood gewenst en bespot. Zoveel kwaad, daar kan de liefde van God niet tegenop, zou je zeggen. Toch is Hij verrezen. Niet door van zich af te slaan, maar door vol te houden in de liefde en de vrede die Hem zo eigen zijn. Aan het kruis heeft Hij geen verwijten gemaakt, er was geen ingehouden vloek. Maar Hij zei: Vergeef het hun, Heer, want ze weten niet wat ze doen (Lc. 23, 34).

Die gekruisigde Heer, die het verlossend lijden heeft doorstaan en die is opgestaan uit de dood, is de levende Heer in ons midden. Van Hem mogen we ook vandaag onderstrepen, dat zijn naam is gebleven en zijn liefde gaat nog steeds naar ons uit.

Het is goed Pasen te vieren en daar vijftig dagen de tijd voor te nemen om op Pinksteren de Heilige Geest te ontvangen. Juist in deze paastijd, waarin de kleur wit de boventoon voert in de liturgie, hebben we vandaag de kleur rood aan, die verwijst naar bloed en martelaarschap. Want de Heer heeft onze wereld ten diepste veranderd, maar tegelijkertijd volgt onze wereld nog de sporen van kwaad en onrecht, en diept die sporen van haat en geweld, van kwaad en zonde verder uit. Soms wordt wel gezegd, dat het paasfeest niet op zou kunnen tegen die duisternis. Maar we geloven dat de Heer in zijn liefde het grootste verschil maakt en redding brengt. Dat kwaad niet met kwaad werd beantwoord en dat de weg is geopend naar eeuwig leven. Niet degene die van zich af slaat, niet degene die het hardst kan blaffen, maar Degene die zegt: In uw handen beveel ik mijn geest (Lc. 23, 46; cf psalm 31, 6), heeft de dood overwonnen en de weg geopend naar nieuw leven voor altijd.

We hebben de kleur wit vandaag vervuild voor rood om te denken aan de martelaren die op deze plaats, verbonden met de Heer, zijn gestorven. Ze waren ten diepste overtuigd van de liefde van God, die voor alle mensen bestemd is. Menigeen had zich ingezet voor de verkondiging van Gods heil en het sacrament van boete en verzoening toegediend. Menigeen heeft zich zo ingezet om mensen bij de Heer te houden, door zielzorg en gebed. Het geloof in de levende Heer was de kracht in hun hart.

Het was een tijd, waarin mensen elkaar het leven benamen alsof het niks was. Waar is dan God, zou je kunnen zeggen. Maar eigenlijk moet je vragen: Met zoveel liefde van Christus en vrede bij zijn opstanding, wat is er met de mens gebeurd? Waarom komt de vrede van de Heer zo moeilijk in ons tot volle wasdom? We zijn als mensen, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, toch zijn instrumenten om op te bouwen, het goede te zaaien en te verbinden?

Vandaag staan we stil bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum. Het heeft lang geduurd voor ze heilig werden verklaard, zeggen sommigen. In de zestiende eeuw zijn ze gestorven, in de zeventiende eeuw zijn ze zalig verklaard (14 november 1675). Maar uiteindelijk in de negentiende eeuw zijn ze door paus Pius IX heilig verklaard (29 juni 1867). Hij onderstreept hun geloofsgetuigenis, hun band met Christus, hun volgehouden liefde.

Vandaag mogen we het bedevaartseizoen openen en de heiligverklaring herdenken. Het is geen kwestie van overmoed of pracht en praal: moet je zien wat we tot stand hebben gebracht... Nee, in alle eenvoud zeggen we: moet je toch eens zien wat God in het hart van de martelaren heeft kunnen bewerken. Ze waren zeer toegewijd aan de Heer als parochiepriesters en als religieuzen die het gemeenschappelijk leven hoog in het vaandel hadden. Het waren geen helden zonder vrees. Nee, dag voor dag hebben ze het zwaar gehad toen ze gearresteerd waren en werden onderdrukt. De beschrijving van hun laatste dagen spreekt van bedreigingen, treiteringen en geweld. Zoals ook de Heer is overkomen. En het mooie is: ze spreken elkaar moed in, houden elkaar vast, biechten bij elkaar en blijven bidden: de mensen zijn toch gemaakt naar uw beeld en gelijkenis, we zien daar zo weinig van wanneer zij ons bespotten.

Martelaarschap in de Kerk zoekt niet zichzelf, is niet het met geweld ombrengen van mensen. Nee een martelaar van de Heer vertrouwt op God en houdt vol in de liefde van de Heer. En als ze worden bedreigd en gemarteld, gaan ze zelf ten onder en nemen geen anderen mee in de dood. Martelaren van de Heer volgen de Heer die gezegd heeft: wie zijn leven wil redden zal het verliezen maar wie zijn leven verliest om Mijnentwil zal het vinden (Mt. 16, 24-25; Mc. 8, 34-35; Lc. 9, 23-24; Lc. 17, 33; Joh. 12, 25).

De viering van 150 jaar heiligverklaring onderstreept vandaag dat de Martelaren van Gorcum met de Heer verbonden waren en met de dood voor ogen bleven geloven in de verrijzenis. In de turfschuur hier dichtbij, waar ze de dood vonden, spoorden ze elkaar aan: houd moed, een paar stappen nog (op de ladder naar de balk waaraan zij werden opgehangen) en niets kan je nog weghouden van de liefde van God en het eeuwige leven. En zo is hun martelaarschap een getuigenis van het geloof in Pasen, van hun overgave aan de levende Heer, die het kwaad en de dood overwint door liefde en vergevingsgezindheid.

Vandaag stelt ook de vraag naar onze tijd. Als je leest wat de martelaren van Gorcum destijds moesten verduren, komt het angstig dicht bij wat mensen vandaag moeten meemaken. Denk aan christenen in het Midden-Oosten die worden getreiterd en gedood. Hier in Nederland sta je er misschien niet zo bij stil,

maar het leven daar wordt getekend door geweld en vervolging en door gebrek aan vrijheid van godsdienst. Hier gaat het zo kabbelend verder en mensen denken: als het bij onze landgrens maar ophoudt. Dank je de koekoek. Dat is niet wat de Heer ons vraagt en dat is ook niet wat vrede oplevert. “Waar is God?” denken wij misschien. Terwijl zij misschien denken: “Waar zijn onze medebroeders en zusters in het geloof? Zijn ze wel solidair? Draaien ze ons niet de rug toe?”

We willen vandaag, op deze plek dichtbij het martelveld hier, denken aan de vele mensen die nu in het Midden-Oosten op een vreselijke manier worden bedreigd en die van hun geloof moeten getuigen. Vandaag wordt gevraagd niet alleen in gebed verbonden met hen te zijn, maar ons ook in hen te blijven verdiepen en hen te steunen waar we kunnen.

Martelaarschap is van alle tijden gebleken. Ook al is de Heer verrezen en de angel van dood en kwaad eruit gehaald (1 Kor. 15, 55), ook nu kiezen veel mensen in alle vrijheid voor het tegendeel, voor wat kwaad is in Gods ogen. Maar we vieren, dat ondanks alle verwerping, zonde en pijn, de Heer van ons vraagt in de liefde te volharden. Niet ons hart te sluiten en het kwaad in de wereld niet te ontkennen en te onderschatten, maar ons hart te binden aan wat tot vrede strekt, tot opbouw van Gods rijk van liefde.

Paus Franciscus is deze dagen in Caïro in Egypte en brengt een bezoek aan de Koptische Kerk. Hij heeft gisteren getuigd dat de band onder christenen de liefdesband moet zijn. Was het in de tijd van de Reformatie zo dat katholieken en protestanten tegenover elkaar stonden, nu worden we opnieuw geroepen tot een gezamenlijk getuigenis. Paus Franciscus zegt: het is een ‘oecumene van het bloed’, want vervolgers en terroristen kijken niet of je katholiek of orthodox of protestant bent, maar vanwege je christen-zijn word je vervolgd en gedood (cf toespraak bij audiëntie 12 oktober 2016: “de vijand leert ons de oecumene van het bloed”). Dat we als christenen uitgerekend door bedreigingen aangespoord worden en uitgenodigd worden om mee te bouwen aan christelijke eenheid, zoals de Heer door zijn kruisdood onze eenheid op het oog heeft.

Mogen we vanaf vandaag alle mensen in ons gebed insluiten die vervolgd worden. Christenen op de eerste plaats, want met hen vormen we één familie van de Heer. Maar ook alle anderen. Voorbij haat en geweld mogen we in Jezus’ Naam Gods liefde verkondigen om te bouwen aan wat tot eenheid strekt en tot eer van God. Mogen we als we naar huis gaan volharden in dat gebed. Dat de Heer ons op voorspraak van de Martelaren van Gorcum mag omvormen tot mensen van vrede en dat zijn Pasen mag doorbreken in vele harten, dat het licht van Christus (cf Joh. 8, 12) mag schijnen in de duisternis van onze tijd en de liefde en kracht mag brengen die de verrezen Heer ons met zijn vrede toewenst. Amen.